

HOZZÁSZÓLÁS

a „Faállományok pusztulása és a tápanyagellátás” című cikkhez

Egyetértek az NSZK-beli szerző 8. következtetésével: „Ha erdeinkből menteni akarjuk, ami még menthető, nem szabad tovább egyoldalúan csak a reá ható, teljesen talán sohasem tisztázható és egészen sajnos ki nem küszöbölhető káros behatásokkal foglalkoznunk. A támadás és védelem könyörtelen harcában egyazon erővel kell a károsító ellen fordulnunk, és minden lehető megtennünk »erdő betegünk« közvetlenül javítható életkörülményeinek, ellenállóképességének javítása érdekében.” Azonnali teendők nálunk azonban nem az erdők trágyázását, hanem az erdőművelési problémák megoldását, valamint az erdő- és vadgazdálkodás megfelelő összehangolását tartom.

Szakmai körökben általában egyetértés van abban, hogy a fapusztulásokat kárláncolat okozza, a vita arról van, mi indítja ezt el. Addig is, amíg a komplex kutatás tisztázza a kiváltó okokat, valamint a betegség lefolyását és a gyógyítás lehetőségét, akkor tehetünk legtöbbet „erdő betegünk” érdekében, ha előbb hozzálátunk a két említett teendő megvalósításához.

Ez idő szerinti erdőművelési problémáink az 1968. évi gazdasági reform után keletkeztek, mely a hosszú termelési ciklusú erdőgazdaságban is az éves pénzügyi eredményt helyezte előtérbe. Bár törekedtünk rá, nem sikerült eddig megfelelően összehangolni a távlati célokat szolgáló erdőművelést és a maximális éves eredmény elérésre törekvő vállalatgazdálkodást. Intézetünk az Erdészeti és Faipari Hivatal megbízásából átfogó javaslatot dolgoz ki az erdőművelés legégetőbb problémáinak az adott gazdasági környezetben való megoldására. Ezt a javaslatot a következő kutatási eredményekre alapozzuk: az erdők ökológiai potenciáljának felmérése és optimális hasznosítása; a tájanként célszerű faállománytípusok rendszere; az erdőfelújítási és -telepítési modellek és iránytechnológiák; az erdőművelési gépek rendszere, valamint az erdőnevelési modellek. Az ezen kutatási eredményekben tárgyalt erdőművelési feladatok közül a szakmailag feltétlenül szükségeseket és az adott gazdasági helyzetben megvalósíthatókat foglaljuk erdőművelési modellekbe. Keressük továbbá a módját, hogyan lehet ezeket a feladatokat a vállalatgazdálkodásba beépíteni és a vállalatok vezetőit megoldásukban érdekeltté tenni. Az erdőfelügyelőségek számára pedig kritériumokat állítunk össze az erdőművelési munkák átvételéhez.

Az erdő- és vadgazdálkodás összehangolása vonatkozásában nagyon figyelemre méltó állásfoglalást közölt *Saillet, B.*, a francia országos erdészeti hivatal közlönyének 1983. évi 67. számában. Mindenekelőtt cáfolta azt a nálunk is elterjedt felfogást, hogy a nagyvad abból él, hogy kárt tesz. A nagyvad táplálkozásával csak akkor okoz számottevő kárt az erdőben, ha a vadállomány sűrűsége nincs összhangban az erdő vadeltartó képességével. Az erdő összetett és állandó fejlődésben levő ökoszisztéma, melynek életében vannak különösen érzékeny időszakok, mindenekelőtt az erdőfelújítás ideje és a fiatal kor. Ezekben a kritikus időszakokban a túlszaporított vadállomány állandó kártétele olyan mennyiségi és minőségi károsodásokat okoz, melyek folytán kedvezőtlenül megváltozik az erdő fafaj-összetétele, faállomány-szerkezete, a termelt fa mennyisége és minősége, s egyúttal az erdő ökoszisztéma-stabilitása is. Ha a nagyvad az újulatokat évről évre visszarágja, az erdő életének 10–20 évét áldozzák fel (ennyit késik a vadkárosítás miatt a felújítás befejezése). Ez a károsítás pénzben is kifejezhető, az államnak nagyon sokba kerül. A megoldás: a vad nyomását ésszerű határok közé kell

szorítani, olyan szarvas-, dám- és őzállományt kell fenntartani, amelyet az erdők mai állapotukban elviselhetnek, egyébként erős kerítések nélkül gondolni sem lehet erdőfelújításra.

Ezt a két problémát akkor is meg kellene oldani, ha nem volna fapusztulás. Most azonban, amikor Európában szinte valamennyi fafaj pusztul, a megoldás nem tűr halasztást. A közelmúltban kaptam meg *W. Bosshardnak*, a birmensdorfi szövetségi kutatóintézet igazgatójának az előadását, melyet a Svájci Erdészeti Egyesület 1983. október 14-i közgyűlésén tartott „A svájci erdőbirtokosokat az erdők pusztulása fenyegeti” címen, és melyben a következő összefoglaló olvasható: „Röviden mondván: ha az erdőpusztulás e felvázolt folyamata realitássá válik, akkor Svájc egy megsemmisítő méretű nemzeti katasztrófa előtt áll. A mi létalapunk válik kétségessé. Minden egyértelművé válik: a mezőgazdaság, a honvédelem, a települések, a vasutak, az utak, az elektromos szolgáltatás, a vízszolgáltatás, a turizmus, termelő- és szolgáltatóüzemek és egész gazdasági ágazatok szétessenek (megsemmisülnek). A táj képe mélyrehatóan megváltozik. Munkanélküliség és minden, vele kapcsolatos következmény fog elharapózni. A felvázolt helyzetet sem pénzzel, sem technikai eszközökkel, sem pedig emberi beavatkozással nem lehet majd legyűrni. Hazánk egzisztenciája a mai formájában kérdésessé válna. Ennek nem szabad megtörténnie!”

Meggyőződésem, hogy a mi erdészeink is érzik a fapusztulás fenyegető veszélyét, és a megelőzés, ill. leküzdés érdekében időben megteszik a tenni-valókat az erdőművelés, valamint az erdő- és vadgazdálkodás összehangolása terén is.

Keresztesi Béla

a „Faállományok pusztulása és a tápanyagellátás” című cikkhez

Az erdők trágyázása hazánkban is, különböző indítékkal, ismételten az érdeklődés előterébe kerül. Minden vonatkozásában az erdei ökoszisztémák egészébe illesztve kell a kérdéssel foglalkozni. A mindenkori tápanyagforgalom, tápanyagellátás az erdei ökoszisztéma része, ami a többi hatótényezővel elválaszthatatlanul összefügg. A tápanyagellátás alapvető jelentőségű lehet a növedékfokozás, a termesztési biztonság, az egészségi állapot szempontjából, de csak a többi környezeti tényezővel összefüggésben. Pl. a boreális vő főleg túlevelű erdei ökoszisztémákban. A hazai lomblevelű erdők övében az erdők vízellátása a döntő, a tápanyagellátást is ennek függvényében kell értékelni. Az ERTI-ben az ötvenes évek közepe óta folynak a tápanyagforgalmi és műtrágyázási vizsgálatok a Duna—Tisza közöttől az Őrségig, mindenkori a termőhelyi és ökonómiai összefüggésekben. A hazai termőhelyi adottságok között a természetszerű — származék és — nagyrészt — a kultúrerdei ökoszisztémákban, ha a vízellátás megfelelő, a tápanyagforgalom nem döntő tényező, sem a hozamnövekedés, sem a termelés biztonsága, sem az ellenállóképesség szempontjából. Talajaink bázisgazdagok, tápanyagellátásuk a termőhelynek megfelelő fafajú faállományoknak elegendő. Az erdőtelepítésre átadott erodált, humuszállapotukban leromlott talajok között azonban a tápanyagszegények gyakoriak. Ezek műtrágyázása, ha a vízellátás megfelelő, nemcsak eredményes, hanem gazdaságos is.

A magyar erdők egészségi állapotának felmérése igazolta, hogy a termőhely termőképessége és az abiotikus, ill. biotikus károk közt szoros a kap-

csolat, de ezen belül nem a tápanyagellátás, hanem a vízgazdálkodás a döntő. A termőhelynek megfelelő fafajmegválasztással és szakszerű erdőműveléssel, amelybe, ha szükséges, a műtrágyázás is beletartozik, teljes mértékben ki lehet elégíteni az erdőkkel szemben támasztott gazdasági és társadalmi igényeket úgy, hogy környezetünk romlását is csökkenthetjük.

Dr. Járó Zoltán

Hogyan tovább?

Két újabb megnyilatkozás után

Hasonló címmel megjelent írásomban (AE, 1983. 517—519. p.) igyekeztem az erdőfenntartást és az erdőgazdálkodást szétválasztani. Az egyik tulajdonosi, a másik kezelői feladat. Újabb olvasott megnyilatkozásokból úgy látom, hogy a szétválasztást továbbra is szorgalmazni kell. Lássuk a megnyilatkozásokat:

Az egyik álláspontja szerint ((ERFA, 1984/1., 1. p.) az erdőgazdálkodók többsége szakmai alapkövetelménynek tekinti a folyamatosan bővülő erdőalap fenntartását — majd — államunk, mint tulajdonos, ennek érdekében hatékonyan és egyre javuló szinten működteti az erdőfelügyeleti szervezetet is.

A másik (AE, 1984. 228. p.) szerint, erdőművelési problémáink az 1968. évi gazdasági reform után keletkeztek, mert bár törekedtünk rá, nem sikerült mindaddig összehangolni a távlati célokat szolgáló erdőművelést és a maximális éves eredmény elérésére törekvő vállalatgazdálkodást.

Mindkettőben az jut kifejezésre, mintha az erdőfenntartás nagyobb részben az erdőgazdálkodó feladata lenne, s ennek betöltésére legfőbb biztosíték a szakmai öntudat. Számomra ez elfogadhatatlan. Az „erdész etika” eszmény, nem számszerűsíthető, nem kalkulálható, számon alig kérhető. Senkitől sem követelhető meg — legkevésbé a vállalkozótól —, hogy anyagi érdekei ellenére érzelmi indíttatásokat kövessen. Kétségtelen, hogy ez ma még atavisztikusan megvan. Maradt ránk abból az időből, amikor a tulajdonos és a kezelő zömében egy volt és vele még az alkalmazottja is azonosulni kényszerült. Tudom jól, hogy elvileg ma sem más a helyzet, az áttételezés azonban akkora, hogy ebben menthetetlenül elvész az elv.

Mit kellene hát tenni?

Semmiképp sem eszményekre hagyatkozni, hanem gyorsan felismerni, köztudatba hozni, hogy az erdőben a tulajdonosi funkciót csak az erdőtervezésen és erdőfelügyeleten át lehet megbízhatóan ellátni! Az előbbit tovább kellene fejleszteni, az utóbbit pedig alaposan megerősíteni. Az erdőfenntartás kell, hogy az ágazatirányítás központjában álljon, az erdőgazdálkodással csupán annak mértéke globális meghatározása erejéig foglalkozhat, a népgazdaság igényeinek, teherbíró képességének összehangolásával, az erdő ökológiai korlátain belül. Az ilyen jellegű irányítást csak zavarja a gazdálkodás napi problémáival való foglalkozás, munkájának megítélésére pedig semmiképp sem alkalmas az éves gazdasági eredmény.

A vállalati gazdálkodás fejlődése mind jobban kivonja az erdőgazdálkodást az ágazatirányítás hatóköréből. Idejében fel kellene készülni a tulajdonosi akarat továbbra is hatásos érvényesítésére. A mai helyzet nem látszik